

cím. V čele tohoto pracoviště, s různými peripetemií vývoje a s několikerou transformací nejen názvu, ale i obsahu studia, tak stál téměř půl století (od roku 1963 jako docent, od roku 1968 jako profesor). Přímochaře se tato cesta jeví jen zdánlivě, společenské souvislosti do ní několikrát silně zasáhly. Negativně se projeví zejména ve ztrátě samostatnosti pracoviště (samostatná katedra etnografie a folkloristiky byla vytvořena v roce 1964), které v letech 1970-1990 existovalo pouze jako oddělení etnografie a folkloristiky katedry historie, pozitivně pak po roce 1990, kdy se obor již zcela plnoprávně mohl rozvíjet v celoevropských odborných kontextech a kdy zkušenosti a znalosti profesora Jeřábka k tomuto rozvoji přispěly naprosto zásadně.

Šíře jeho studijního zájmu a z toho plynoucího pedagogického působení byla mimořádná. Soustředil se na teorii a metodologii oboru, na hmotnou lidovou kulturu, na výtvarnou kulturu lidu, kterou ve svých přednáškách nastiňoval od tradičních forem až po problematiku vizuální antropologie, jež ze svého zájmu nevyděljuje ani masovou kulturu a její projevy. Byl znalcem národopisné fotografie a filmu. Zabýval se otázkami rajonizace, tedy vytvářením národopisných oblastí, což zároveň korespondovalo s jeho zájmem o nejstarší dějiny oboru a historiografii vůbec. Od 80. let formoval přednášky z obecné etnologie a etnogeneze, které podporoval svými zahraničními poznávacími cestami, jež po roce 1990 rozvinul nebyvalou měrou. Mnoho z nich organizoval pravidelně také v rámci výuky pro studenty a kolegy z oboru (jen v letech 1990 – 2006 se pod jeho vedením uskutečnilo dvacet sedm zahraničních exkurzí). V neposlední řadě se věnoval vědecké bibliografii (mj. byl od roku 1970 členem autorského kolektivu Internationale Volkskundliche Bibliographie a českým zástupcem v této organizaci). Přehled o díle a nesčetných odborných aktivitách profesora Jeřábka v domácím i mezinárodním měřítku lze získat v jeho personální bibliografii (vydané v roce 1991 jako příloha časopisu *Národopisná revue*) nebo také v almanachu, který byl vydán k 60. výročí Ústavu evropské etnologie v letošním roce. Připomeňme tedy jen ve struč-

nosti alespoň tituly *Karpatské vorařství v 19. století* (1961), *Plastika lidových tvůrců* (1981), *Počátky národopisu na Moravě. Antologie prací z let 1786-1884* (1997), redaktorský a autorský podíl na monografiích *Podluží. Kniha o lidovém umění* (1962), *Horňácko. Život a kultura lidu na moravsko-slovenském pomezí v oblasti Bílých Karpat* (1966), *Proměny jihomoravské vesnice. Národopisné studie z Brumovic* (1981), sestavení antologie *Moravští Charváti – dějiny a lidová kultura* (1991), iniciaci slovníku *Od folkloru k folklorismu* (1997), spolupráci na vlastivědě *Lidová kultura na Moravě* (2000) a mnohé další. Vydání syntetického kolektivního díla *Národopisná encyklopedie Čech, Moravy a Slezska*, kterému zasvětil posledních deset let jako autor personální části, spoluautor věcné části a jeden z hlavních redaktorů, se už nedočkal. V rukopise zůstala rovněž jeho poslední práce *Slovník evropských etnologů*, jímž symbolicky završil cestu proměny národopisu v moderní evropskou etnologii, tedy cestu od zkoumání tradiční kultury venkova k poznání kultury člověka v jeho společenských souvislostech historických i soudobých.

V profesoru Richardu Jeřábkovi odešel vědec a pedagog, který ctíl širokou vzdělanost a poctivý přístup k řešení problémů, zároveň však citlivě vnímal posuny doby, jež promítal do směřování etnologie a vytyčování jejich hlavních úkolů. Širokému okruhu spolupracovníků a studentů bude chybět odborně i lidsky.

M. PAVLICOVÁ

Jaroslav Fryčer

Dne 5. října jsme se naposledy rozloučili s prof. PhDr. Jaroslavem Fryčerem, CSc. Těžká choroba ukončila život významného českého literárního vědce a odborníka v oblasti francouzské literatury a představuje tak spolu s odchodem profesorů Látala a Zatloukala z Olomouce další citelné oslabení pro českou vědeckou literárně zaměřenou romanistiku. A nejen to, v osobě profesora Fryčera odešel i příkladný učitel a vzor pro

celou řadu českých a slovenských romanistů, kteří se k jeho odkazu stále živě hlásí.

Profesor Fryčer se narodil 13. června 1932 v Ostravě. Se severomoravským krajem, konkrétně s Novým Jičínem je rovněž provázáno jeho působení bezprostředně po ukončení studií francouzštiny a češtiny na Filozofické fakultě brněnské univerzity v roce 1956. Obory, které si pro studium vybral, lze přitom považovat za jisté předznamenání budoucího zájmu tohoto literárního vědce a historika. Jedním z jeho stěžejních badatelských témat se totiž stalo vzájemné prolínání českého a francouzského literárního prostředí, přičemž badatelské začátky profesora Fryčera byly nepochybně do velké míry ovlivněny jeho učiteli – brněnskými romanistou prof. Otakarem Novákem a bohemisty prof. Dušanem Jefábkem a prof. Antonínem Grundem. Na tomto místě nesmí být ovšem opomenut ani vliv osobností, jakými byli Roman Jakobson, který v Brně působil ve 30. letech, či Jan Mukařovský, z jehož učení profesor Fryčer ve svých úvahách a bádáních teoreticky čerpal. Lze říci, že vědecká činnost prof. Fryčera jde ve šlépějích české strukturalistické školy a představuje tak její další rozvinutí.

Roku 1962 se profesor Fryčer vrací na brněnskou romanistiku jako asistent profesora Nováka. Po jeho boku bude působit jako vysokoškolský učitel, ale především jako badatel zabývající se francouzsko-českými literárními styky, frenetickým romantismem a literaturou na přelomu 19. a 20. stol. Pod vedením prof. O. Nováka se bude podílet na přípravě *Slovníku spisovatelů. Francie, Švýcarsko, Belgie*, který vyšel jako jeden z prvních svazků edice literárních sledů v nakladatelství Odeon roku 1966. Mezi stěžejní oblasti jeho zájmu patří rovněž interpretace díla Alfreda de Musseta (kandidátská práce, 1966, na téma *L'oeuvre dramatique d'Alfred de Musset*) a Marcela Prousta (habilitační práce, 1972, na téma *Významová výstavba Proustova románu*), ale i překladatelská činnost (André Breton, Petrus Borel, Pierre Louÿs, Alexandre Dumas). Šedesátá léta, jež představují jistý posun v bádání díky možnosti obeznámit se alespoň částečně s novými tendencemi v západní literární vědě, jsou i pro profesora Fryčera novým im-

pulzem, o čemž svědčí jeho překladatelská činnost na poli literární vědy (viz Jiří Levý, *Západní literární věda a estetika*, Praha, Československý spisovatel, 1966: překlady Starobinského, Barthesa, Nadeaua, Valéryho), ale i nový pohled na interpretaci literárního textu. V tomto ohledu je nutné vyzdvihnout snahu o uvedení nových poznatků z oblasti rozvíjející se naratologie, jež se projevila v celé řadě jeho článků a statí.

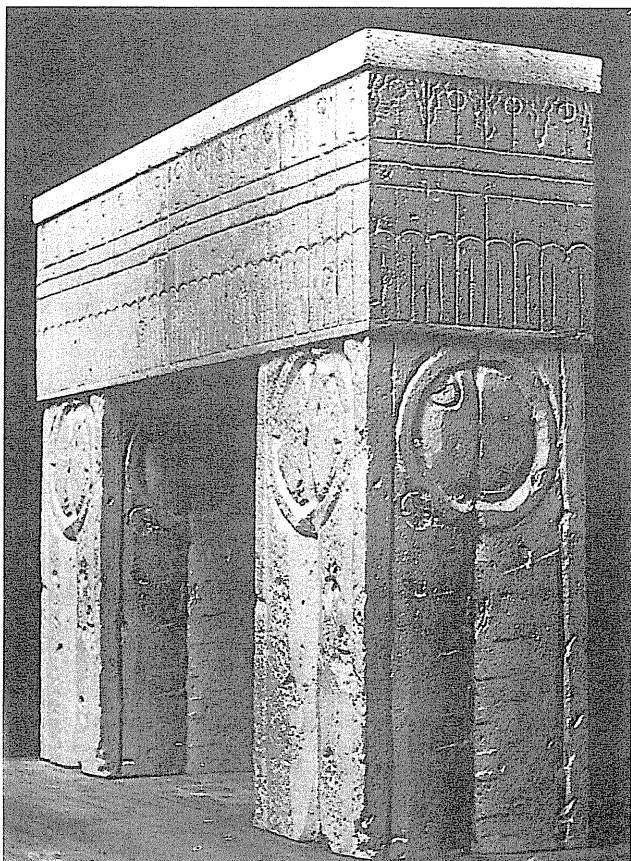
Rok 1969 a léta následující znamenají v kariéře profesora Fryčera vzhledem k jeho postojům na dlouhou dobu ustrnutí v akademickém růstu. Ideové tání ve druhé polovině osmdesátých let a rok 1989 je pak jen chabou satisfakcí za více než patnáct let trvajícím vynuceným uzavřením a nemožností načerpat nové myšlenkové impulzy z zahraničí. I přesto se profesor Fryčer pokouší účastnit se některých zásadních debat alespoň v rámci východního bloku (srov. texty publikované v *Romanica Wratislaviensia*: „Le texte littéraire dans l'enseignement de la littérature à l'université“, XVII, 1981, ss. 176-182 a „La communication littéraire et le problème de la réception de l'œuvre littéraire“, XX, 1983, ss. 63-71). Po pádu komunistického režimu pak profesor Fryčer přednáší jako hostující profesor hned na několika univerzitách: ve Vídni, Dijonu, Postupimi, Brestu, Paříži. Zde v letech 1994-1995 působí jako vedoucí slovanského oddělení na univerzitě Paris IV – Sorbonne. Již jako členu sboru zahraničních korespondentů prestižní *Revue d'Histoire Littéraire de France* a členu společnosti *Société des Études Dix-Neuviémistes* a *Centre de Recherches Révolutionnaires et Romantiques* se mu daří v Brně založit *Centre d'Etudes des Tendances Marginales dans le Romantisme Français* (1992-1996). Navzdory svému nedlouhému trvání si toto středisko získalo v literárních kruzích značnou pověst, a to především díky vydávání příspěvků největších odborníků na danou problematiku v podobě sešitů – *Cahiers du Centre d'Etudes des Tendances Marginales dans le Romantisme Français*. V roce 2002 vzniká pod vedením profesora Fryčera *Slovník francouzsky píšících spisovatelů*.

O badatelském přínosu Jaroslava Fryčera na poli české, ale i světové romanistiky

svědčí výčet publikací, které vyšly nejen v tuzemsku, ale především v zahraničí. V letech 1990-1995 se profesor Fryčer ve funkci proděkana FF MU a jako člen její vědecké rady aktivně podííl na reformách a modernizaci univerzitního vzdělávání. Od roku 1997 do sklonku svého života byl členem vědecké rady Pedagogické fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích. Zmíněné aktivity jasně ukazují na mnohostrannost této osobnosti, jež se nebála prosadit dobrou myšlenku i v oblasti s vědeckým bádáním a literaturou spojenou jen nepřímo.

Stříbrná medaile Masarykovy univerzity udělená v roce 1994, jmenování rytířem řádu Palmes académiques za zásluhy o šíření francouzského jazyka a kultury v zahraničí z roku 1995 a bronzová medaile ministra školství, mládeže a tělovýchovy, která mu byla udělena roku 1999 za pedagogickou činnost, dokreslují tak obraz této jedinečné osobnosti, za niž se bude jen stěží hledat adekvátní náhrada.

P. DYTRT

K. Brancusi, **Brána polibku**, 1937/38